

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30.
Servorii nefrancați nu se primesc. Manuscrisurile nu se retrimit.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30.
Inserate mai primoscu în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Dawbe; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie de garmond pe o colônă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU IV.

"Gazeta" ese în fă-care di.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe unu anu 12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anu.
Pentru România și străinătate:
Pe unu anu 40 franco, pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franco.
Se prenumără la tôte oficele postale din intru și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiuno, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30 etagiul I.: pe unu anu 10 fl., pe șese luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe unu anu 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unu esemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. Atâtă abonamentele câtă și inserțiunile suntă a se plăti înainte.

Nr. 97.

Brașov, Vineri, 1 (13) Mai

1892.

In óra a un-spre-decea.

III.

Brașov, 30 Aprilie v.

Dis'amă, că legea se calcă de cei mică ca și de cei mari fără de nici o sfielă, ori de câte orfe vorba de unu dreptă séu de unu favoră ală nostru. Cei mică se îndemnă prin esemplul celor mari și suntă mai șovinisti decât șovinistii, cari ședă pe fotoliurile de catifea roșă în camera deputaților.

Dacă unui Maghiară i se atinge numai unu fir de pěră din capă, țipă și strigă cu toții, că se calcă legea; când însă se violază legea, în modul celă mai sfruntat, în paguba dreptului de limbă și a culturai naționale a Românului, aceiași ómeni găsescă, că s'a făcută unu lucru priinciosă pentru preținsele „interese ale statului” și nimeni nu-și ridică glasulă ca să sbiciuiescă și să condamne ilegalitatea.

Lucrurile au ajunsă așa de departe încată între Maghiari este privită, ca unu lucru firesc și neincungiurabilă călcarea de lege, când se întemplă în interesulă maghiarisării față cu noi Românii.

S'a dată opiniunea publică maghiară a privi pe Români, pe Slovaci, Sěrbi ș. a. ca pe nisce iobagi ai ideei de stată maghiare, cari în cestiuă politică națională și de cultură națională suntă supuși cu legi cu tot la grația și disgrația elementului dela putere.

Și ce credeți, a cui este mai mare vina, că s'a putută crea această nenorocită curentă de vederi, a foiloră maghiare și a ómeniloră stăpânirei, cari au ațitată și ațită necontenti în contra popóreloră nemaghiare, ori a noastră, cari, stândă pasivi față cu ilegalitățile comise și lovirile, ce ni se aplică, nutrimă indirectă cutezarea contrariloră și-i facemă să spreze

în isbēnda planuriloră loră nebune de maghiarisare?

Mai pôte fi indoielă, că celă mai mare dușmană ală nostru și ală înaintării noastre este firea noastră îngăduitore, este lipsa de energiă în apărarea drepturiloră noastre, suntă concesiunile, ce le facemă necurmată turbatului șovinismă, retrăgēndu-ne pasă de pasă dinaintea lui, fără de a primi lupta pe față cu elă?

Plāngeră și remonstrațiuni neputincioșe, ne-amă convinsă, credemă, de ajunsă, că nu mai folosescă și nu ne potă folosi, când rezultatulă este aprópe totdeuna unu nou desastru, o nouă îngăduire din dreptulă nostru, o supunere umilită la nouă ilegalități ori violențe.

Să ne ajutămă noi înși-ne! Să învățămă a ne face luntre și punte pentru ca să iasă totdeuna victoriosă dreptulă nostru!

Dér cum va eși elă victoriosă, dacă ne vomă totă retrage, vomă totă ceda, lăsândă cu încetulă tóte ale noastre: autonomiă, școlă, dreptă de limbă, pradă forței brutale, care tinde a ni-le nimici?

Tóte au o margine în lumea această — trebuie să aibă o margine și șovinismulă violentă maghiară. Esistă și față de elă unu punctă, unde trebuie să ne oprimă și să-i opunemă acelă *aut-aut*, fără de care suntemă și vomă fi pierduți pentru tot-deuna ca națiune.

În fața necurmateloră prigoniri și călcării de lege, ce se șevșescă în detrimentulă bisericiloră și ală școliloră noastre, trebuie să existe și pentru Archiereii noștri, cari stau în fruntea acestoră biserică și școle, unu punctă, o margine, unde, ne mai putēndă trece peste ea cu îngăduirile și concesiunile silită, să se oprēscă

și să strige contrariloră culturai noastre romănescă unu: până aici și mai departe nu!

Acēsta margine estremă, până la care pôte merge iubirea de pace, moderațiunea și precauțiunea Archiereiloră noștri, óre nu este deja atinsă de evenimentele petrecute până adă, în prejudiciulă drepturiloră și a esistenței noastre naționale?

CRONICA POLITICĂ.

— 30 Aprilie v. (12 Maiu)

Deputații dietei dalmatine, *Bianchini, Buzolici, Lumbici, Pastrovici, Perici și Sarici*, publică în „Narodni List” din Zagatin o declarațiune, în care spune, că se alătură la partida lui Starcevic. Acești deputați au constituită unu „club croat”, care urmăresce următoarele scopuri: 1. Unirea Dalmației cu Croația pe basa dreptului publică croat. 2. Corespundētoră caracterului cetățeniloră și a țării, poporațiunea în Croația întregă este unitară națională croată. 3. Dreptulă exclusivă ală limbii croate în tóte oficiile țării. 4. Legarea Dalmației cu Croația prin o cale ferată și întrepunerea pentru promovarea intereseloră neglijate ale Dalmației.

În Boemia se țină mereu adunări poporale, precum și alte întruniri, cari protestază în contra cunoscutei **ordonanțe a ministrului de justițiă**. Caracteristică este, că de ștă dată Cehii tineri în multe locuri au ținută adunări cu Cehii bătrâni, accentuândă, că reprezentanții celor două partide trebuie să se unescă. Unul din matadorii Cehiloră bătrâni, Dr. Matuss, a vorbită asupra situațiunei într'o întrunire din Nimburg. „Punctațiuniloră dela Viena, șise elă, li-se dă o interpretațiune falsă din partea germană, mai alesă în ce priveșce delimitarea ceruriloră judecătoreșci. Acēsta era prevăduț să se facă după interesele locale și economice; din partea germană însă se are în vedere numai momentul etnografic și voescă să ridice între cele două na-

ționalități unu părete despărțitoră. Teritorulă de limbă compactă germană nu e permisă să se înțelēgă așa, ca să fiă închisă pentru cealaltă naționalitate. Numai egala îndreptățire a celor două limbă ale țării, garantată prin lege, pôte să aducă în ordine raporturile de limbă. Procederea guvernului privitore la Wekelsdorf a fostă necorectă. Propunerea Cehiloră tineri privitore la acusa ministerială a fostă greșită, deórece acēstă partidă soia, că propunerea loră va fi respinsă cu mare majoritate și prin acēsta încă sa sancționată procederea guvernului. Oratorulă aștēptă, ca dieta boemă să afle mijlócă pentru susținerea dreptului ei, apoi șise următoarele: Politica noastră trebuie să fiă slavică, ca să se garanteze tuturoră popóreloră slavice, dinăuntru și din afară de Austria, dezvoltarea liberă și independentă a puteriloră loră. Asta e garantată astădi numai unui poporă în Austria. Eu nu mă gândescă la panslavismă, pe care trebuie să-lu califică de o fantomă, de o utopiă. Noi Cehii nu voimă să ne sub-ordinămă altui poporă, fiă acesta germană séu unu altă poporă slavică. Politica noastră însă trebuie să se bazeze pe dreptulă publică, căci acesta e cementulă, care légă între sine pe cei ce se țină de poporulă cehoslavică. Oratorulă combate teoria de ciocană și nicovalmă și asigură, că egala îndreptățire făcută pe basa dreptului publică nu va face nici o deosebire între drepturile ambeloră naționalități. (Viue aplause).

Deputatulă Iuliu Gregor, conducētorulă Cehiloră tineri, țină într'o adunare o vorbire mai lungă în care accentuă, că deputații Cehiloră tineri suntă convinși, că nu voră ajunge la nimic, față cu compunerea actuală a parlamentului. Ei prin vorbirile, ce le țină acolo, voescă să influențeze asupra poporului cehă, ca acesta să ajungă în dieta boemă, singurulă locă pentru Cehi, la aceea ce țintescă ei.

Ministrulă președinte francesă Loubet e forțe norocosă. Când a primită

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Din istoria munților apusenii.

Tractată despre faptele Romăniloră șevșite la anulă 1848/9 sub conducerea lui Avramă Iancu. Apretiare de *Iosifă Sterca Șuluțu*.
(Urmare)

O constată altcum acēsta, cu multă iubire de adevēră și cu rară obiectivitate, unu domnă „T. G.” în „Pesti Naplo” din 31 Augustă 1881 N. 238. Acēstă domnă, precum am mai șisă eu, în „Memoriile” mele, se vede a fi avută misiunea de-a staveri, la fața locului, adevērulă cu privire catastrofa din Abrud. Dnia sa dicesc:

„Astădi, după decursulă tragediei, posteritatea judecă în multe feluri despre cauza catastrofei; dér ori cum amă cumpăni doveșile, suntemă siliți a ne conforma la generala convingere, ce domnesce la cei de acolo, că catastrofa a fostă provocată prin Hatvani, prin purtarea lui pripită și milităresce nepregătită*).

„Unu judecatoră nepreocupată, nici

„când nu va putē, să-i facă Iancului „imputare, ca și când catastrofa ar fi urmată pe basa unui plană de mai nainte „statorită.

Apoi, d-sa termină, cu unu frumosă și căldurosă apelă de înfrățire, la adresa Maghiariloră și a Romăniloră. Astfelă ar fi trebuită să facă și Rakosi Iozsef, ér nu se se pună, să batjocurēscă totă ce e romănescă, în munții apuseni.

Ce voră dicesc unii ómeni, despre principiile mele și ale tatălui mea, politice și naționale, nu mă genēză, dér ceea ce dicesc cineva despre principiile noastre umanitare, aceea nu-mă este indiferentă.

Sub domnia legiloră marțiale am scăpată de brutalitatea Nemțiloră, de temniță și fură, chiar cu risiculă pozițiunei mele, pe mai mulți Maghiari. — Mă provocă cu plăcere și la articolulă din „Magyar Polgar” Nr. 34 din 17 Iulie 1867.

Și fiindcă e vorba despre Abrudeni, voiu istorisi o pățaniă a mea cu Püzi Iozsi, fiululă preotului unitară din Abrud. Credă, că trăesce, întrebați-lă. După catastrofa Abrudului, la doi, trei ani, în-

tră Füzi Iozsi la mine, în D. Szt. Márton, unde eram funcționară. — Plecăciune spectaculă d-le, șise elă cu vedită sfielă. — Măi, dute dracului, ce mă complimentezi; dacă tu ești Füzi Iozsi, dóră noi am fostă prietini ca băieți. — Așa e dér eu suntă unu pribegău nefericită. M'a costată multă până ce m'am decisă să intru la tine. — Bine ai făcută! Tocmai în nefericire se arată pretinia. — Când s'a depărtată dela mine, era la finea lunei, și nu avusemă decât 10 fl. Cinci i-am dată lui, apoi i-am umplută tóte busunarele cu tabacă — contrabandă — tăiată fină. O raritate pe acelă timp; ér elă mi-a șisă cu ochii lacrimândi: — „Ți mulțumescă! acēsta nici frații mei n'au făcut'ă cu mine.”

13

„Căpitani renumiți în jurulă acesta au fostă: Bedeu Iacob, Hublea, N. Anca, Iorgoș și Chemeșoi, ómenii controlorului Șuluțu, cari au ucisă pe forțe mulți Unguri. Iorgoș a primită în 9, séu în 10 Maiu 1849 o pușcătură. Romăni de frica Unguriloră l'au tărītă, l'au hățită peste deluri și văi, până și-a dată sufletulă séu celă murdară.”

ad. 13. În timpulă, când curgea mă-

celulă în Abrudă, întreaga noastră familie, ne aflamă ca fugari cătră Cămpeni. Nu potă dicesc decă nici da, nici ba. Atăta vedă și eu, că Iorgoș n'a putută să ucidă nici pe unu cetățēnu maghiară, din cauză, că dēnsulă era deja mortă.

Sufletă murdară? Nu! Celă ce móre cu arma în mână, în fața dușmanului, pe acela ilă numescă tóte popórele, chiar și cele barbare: omă bravă. Sufletă murdară a fostă Hatvani, care în 8 Maiu séra, când se pregătea de fugă și damele maghiare, în aușulă nostru ală tuturoră, l'au rugată că: „dēcă elă n'ar fi în stare, ca să-i scape de óstea romăncă, să-i lase în pace, să nu-i silēscă să mērgă cu elă. Avemă amici între Romăni din locă, ne voră apēra ei, precum ne-au apērat până aici”. Ér Hatvani le răspunse cu trufă: — Până ce vedeți sabia acēsta maghiară, n'aveți să vă temeți de nimeni. Dér abia eșitū din cetate afară, Romăni l'au atacată, ér elă a strigată în gura mare: — „Cetățēni nu vă mai potă scăpa, să se scape fiesecare cum va putē”. Dēnsulă a fugitū, ér pe cetățēni i-a lăsată pradă furierei poporului.

*) Cine l-a chiămată pe Hatvani la Abrud, veșurămă.

portofoliul de prim-ministru nimeni nu credea în durabilitatea cabinetului francez actual. Tote cercurile politice din streinatate credeau, ca e cestiune de câteva zile numai, ori cel mult de câteva luni, susținerea lui Loubet la putere și că 1 Maiu ar fi fost să-i fiă ziua sguindirei și a căderii. Lucrurile întâmplătoare însă dovedeseră chiar contrariul acestei credințe. Loubet e mai tare în pozițiunea sa, de cum și-ar fi închipuit chiar el însuși. Acastă țăriă a cabinetului francez zace în împrejurările favorabile neașteptate prin cari a trecut în zilele din urmă. În ziua de 1 Maiu trebuiau să se facă alegerile comunale în totă Franca. Demonstrațiile și manifestările sgomotoase ale lucrărilor de toate breslele; puterea ooulă și amenințările anarhiștilor, precum și agitațiunile electorale au contribuit, ca lumea să se témă de mari disordini, cari ar fi putut sdruncina poziția cabinetului Loubet. Dér aceste temeri nu s'au realizat. Niciodată în Franca ziua de 1 Maiu n'a fost mai liniștită ca de rândul acesta. Anarhiștii au fost desarmați și alegerile comunale s'au petrecut în cea mai mare ordine posibilă și cu un strălucit rezultat pentru republicanism. Radicalii și socialiștii n'au reușit decât la Marsilia și Toulouse.

Din Roma se anunță diarului „Pol. Corresp.“, că papa se ocupă acum cu elaborarea unei enciclice, care se va publica în incidentul serbării aniversării de 400 de ani dela descoperirea Americii prin *Cristofor Columb*. Sfântul părinte dăce în enciclica acăsta, adresată exclusiv episcopilor din America nordică și sudică, precum și celor din Spania și Italia, că meritele lui Columb sunt foarte mari. Accentuează apoi zelul de credință al marelui genovesu, precum și dorința de a răspândi creștinismul în lumea cea nouă. Cestiunea canonică a lui Cristofor Columb, care a fost inițiată prin subscrierile a peste o sută de episcopi, ocupă în timpul de față cercurile competente din Vatican.

SCRILE ȚILEI.

— 30 Aprilie (12 Maiu)

Ziua de 3 Maiu v. în Brăila. Administrațiunile Societăților naționale din Urbea-Brăila: „Carpații“, „Liga Culturală“, „Furnica“ și „Vulturul“, considerând ziua de 3 Maiu, — în care la anul 1848—1849, Românii transcarpațini, în număr de peste 40,000, adunați în Câmpul libertății dela Blășiu, au proclamat libertatea și desființarea iobăgiei, — ca pe una din cele mai memorabile date din viața trecută a națiunii române, au decis a o serbători în unire, cu solemnitate, și prin delegațiunile lor au stabilit următorul program: 1. Toți

membrii societăților sus numite sunt cu insistență avertați de a arbora, în precitata zi, la magazinele și casele lor, stindarde cu tricolorul național român și de a lua parte la serbare. Administrațiunile societăților rógă pe toți d-nii concetățeni a se asocia la serbătorire. 2. Societățile unite voru eși la festivitate, în corpore, cu drapelele lor desfășurate și membrii în ținută de serbătoare, sunt datorți a observa cea mai strictă bună-ordine. 3. În mersul lor, societățile voru păstra următoarea ordine hierarhică: 1) Carpații și Liga, 2) Furnica, 3) Vulturul, ér membrii se voru așeza în rânduri de câte patru persoane. 4) În dimineața zilei de 3 Maiu, membrii fiă cărei societăți se voru aduna la sediul ei respectiv, de unde la 8 ore voru merge în corpore la Societatea Carpații, în Bulevardul Caroli I, Nr. 71. De aci la ora 9 a. m. voru porni toate împreună — cu muzica în frunte — pe Calea Regală, direct la Biserica Cathedrală, unde la ora 10 se va oficia un Thedeum. 5. Muzica va intona imnuri și marșuri naționale. 6. După terminarea serviciului divin, Societățile voru percurge în bună-ordine: Strada Galații, Bulevardul Cuza, Strada Municipală, a Călărășilor și Bulevardul Caroli I, și apoi dela locul de unde au plecat se despărțeseră. În dreptul Lyceului din Bulevardul Cuza, Societățile se voru opri și voru defila. Membrii se voru așeza în ordine, cu fața spre Lyceu, și își voru descoperi capetele, în semn de respect către Sanctuarul Culturii. Muzica va intona imnul național. 7. Instituțiunile și autoritățile publice sunt cu onore rugate a-și trimite reprezentanții lor spre a asista la solemnitate. 8. Banchetul, care va avé loc la ora 9 seara, se va organiza de către o Comisiune specială numită din sinul Societăților unite. — Delegații: *G. Avesalom, Ales. Iliescu, Al. Căciulă, L. Moldovanu, N. Chivulescu, R. Popescu, I. Georgescu, I. Tănăsescu, M. Bălănescu, V. Gămulea.*

Oaspeți Slovaci. Eri și ađi avurăm deosebită plăcere a saluta în mijlocul nostru doi oșpeți distinși slovaci din Turoș-St.-Mărtin, pe d-lu Svetozar Hurban Vajansky literat și redactor al diarului „Narodnie Noviny“ și pe d-lu I. Capko, mare comerciant. Iubiții noștri oșpeți, cari au sosit pe neașteptate, au întâmpinat o căldurosă primire în sinul nostru. Ađi au vizitat între altele gimnasiul român, biserica dela sf. Nicolae, biserica evangelică ș. a. Regretăm, că n'au putut petrece mai mult timp în Brașov și dorim, ca visita d-lor să fiă de bună augur pentru viitoare noastre raporturi cu frații Slovaci.

Busturi dăruite. Sculptorul Atanasie Constantinescu a dăruit museului de anticități din Bucuresc următoarele busturi: Bustul lui George Assaky în mărime naturală, cu un pedestal deosebit; busturile lui Ioan Brătianu, Tudor Vladimirescu și trei busturi mai mici ale lui Horia, Cloșca și Crișanu, în fine două statue mici: „Dorobanțul“ și „Văntătorul“.

Camera română. Sesiunea corpurilor legiuitoare române, printr'un decret regal e prelungită până la 15 Maiu v. c.

Procesul celor 160 Români din Arpaș. Ađi e a patra zi de când decurge la tribunalul din loc pertractarea finală în procesul celor 160 Români acușati din comuna Arpaș, despre care am făcut amintire în nr. de Marți al fôiei noastre. În cele două ședințe de ađi s'a făcut ascultarea martorilor și confrontarea lor cu acușaii principali. Despre întreg decursul pertractării vom aduce raport detaliat, fiind procesul de mare însemnătate. I se face omului milă, vedându un număr așa de mare de țerani români luați dela lucrul câmpului și țerți înaintea tribunalului pentru o pretinsă nesupunere față cu autoritatea administrativă întâmplată înainte cu cinci ani la alegerea de jude. Amărăciunea se pôte ceti de pe fețele bieților ômeni. Ei au cređut, că sunt liberi de a și alege pe omul doririlor lor ca jude al satului, acum însă trebuie să se convingă de adevărata „libertate“, ce domnesce în țera acăsta. De Sâmbătă ei lipseseră de acasă; mulți dintre ei se vedu acum lipsiți chiar și de mijlocele de traiu aici în orașul scump. Și cine îngrijesce acasă de pământurile lor?...

O nouă plagă. În partea nordică a comitatului Arad s'a ivit un nou soi de insecte. Aceste insecte se întind pe câmpul din jurul orașului Mezöhegyes și facu mari stricăciuni sfeclelor de zăhar. Insectele aceste se înmulțeseră în mod îngrozitor.

Conferență episcopescă. Primatela Vaszary a convocat pe ziua de 10 Maiu n. o conferență episcopescă în palatul său din Buda, la care spun diarele din Pesta, că s'au prezentat toți episcopii romano-catolici și gr.-cat., afară de cel dela Sătmăr și dela Cianad. Obiectele conferenței, se dice, că ar fi fost: iubiulul încoronării, jubileul papei și cestiunea matriculelor.

De ale anarhiștilor. Diarul parisiian „Gaulois“ asigură, că guvernul

are de gând, ca de-odată să începă în totă Franca procesele în contra anarhiștilor areștați, cari sunt în număr de peste o sută. Actul de acușăune în contra lui Ravachol se referă la trei crime: 1) Asasinatul eremitului din Chamblay. 2) Incendiarea casei locuită de eremit. 3) Un furtișag în La Cote.

Din Carța de Jos, în diecesa Gherlei, primim o corespondență subscrisă de șese locuitori de-acolo, cari se plâng, că cu ocasiunea unei investigațiuni, ce s'a făcut acolo a treia zi de Paști, d-lu protopop Al. Costea ar fi făcut presiunea luarea protocolului, din care causă notarul tractual a depus condeiul și investigațiunea nici nu s'a putut duce până la sfirșit. Parochia acăsta fiind vacantă, poporul ni-se spune, că e foarte agitat din cauza unor neînțelegeri ivite cu privire la persoana fiitorului preot. Ocași de-a se convinge despre acăsta i s'a oferit comisiunei investigătoare, și încă într'un mod destul de regretabil. De aceea pentru prevenirea scandalurilor, ar fi foarte dorit, credem, ca să se evite orice prepus de parțialitate.

Ex Regina Natalia ca poetă dramatică. Din Belgrad se anunță, că ex-regina Natalia a terminat o dramă cu numele „Mama“ pentru scena franceză. Acastă operă este o pledoară dramatică pentru drepturile ei.

Insula Caprera, proprietatea moștenitorilor lui Garibaldi a cumpărat o guvernul italian cu 300,000 lire, pentru ca să o fortifice.

Teatru german în Brașov. Măne se va reprezenta pentru a doua oară piesa: „Die Uhlanen“, operetă în 3 acte de Wittman. Muzică de Weinberger.

Țarul la Berlin.

Am amintit, că este definitiv hotărâtă mergerea Țarului la Berlin. Diarele germane anunță acastă vizită în mod oficial și dicu, că nu va dura mai mult de 2—3 zile.

Privitor la acastă vizită, „Münchenener Allg. Ztg.“ află din Berlin, că acolo s'au început a se face toate pregătirile necesare la unul din castele imperiale de lângă Potsdam, pentru a pute să fiă primiți oșpeții ruși în totă pompa. Ce privesce partea politică a acestei vizite, numita fôia dice, că toate comentariile ar fi greșite, decât prin ele s'ar trage alte conclusioni, decât acele asupra posibilității îmbunătățirii raporturilor dintre cele două curți domitoare.

Din Berlin se telegrafiază, că știria dată mai înteu de „Allgemeine

Peste opt zile, Hatvani se întorce cu puteri înoite la Abrud înderăt. Românii l'au batut a doua oară. Acum el înșelă pe Români și în loc să se retragă acolo, de unde a venit, merge spre Zlatna, luând cu sine pe toți Ungurii din Abrud, cari scăpaseră din cazăstrofa la 10 Maiu.

Până a-lu observa Românii, Hatvani căștigă teren. Odată observat, Românii l'au urmăresc în pas de fugă. La dealul cerbului îl ajungu. Când s'au vedu ambele armate, față n față, pe un moment s'a făcut o tăcere mormentală. Tăcerea, ce premerge furtunei. Deodată resună comanda tribunilor, precum resună viforul în munți:

— „Dați navală!“

Și acest strigăt s'a repetat de căpitani, precum repetă stâncile trăsnetul isbit de ele; ér poporul erumpe într'un: hurra! precum erumpe uraganul, prevestind judecata zilei de apoi și se aruncă asupra tunurilor și asupra armatei maghiare, precum năvălesc, după o rumpere de nori, valu-

rile furibunde ale riului turbat. Atunci a comandat și Hatvani. Ce credeți, a comandat el? Rákosi Iozsef, ne spune că Hatvani a dicit: „Husari și oficeri! să ne mântuim viața!“ apoi și-au aruncat armele și au fugit.

În puține minute — ne spune Rákosi — s'a acoperit pământul, cu cadavre, cu arme, mantale, cu chivere, cu straițe și alte recușite. Românii au cucerit tunurile. Rușinea pentru Hatvani era perfectă.

Și când ar fi numai atata; dér Rákosi ne spune că: „Dacă vre-un cetățen maghiar din Abrud, a cutezat, să fugă alătura cu Hatvani, acesta a strigat husarilor: pușcați-l!“ Vedă acăsta e barbaria!

Apoi vă mai mirați, că poporul român, care 8 luni de zile părăsindu-și nevestele și copiii, în vai și amar, au luptat flământ, cu puscă de epur, cu tunuri de lemn, și cu bolovan, în contra armatelor regulate, vedându-se trădați, într'un mod infam, s'au resbu-

nat și au omorât pe Unguri, când Hatvani însuși prin husarii săi i omora ca se pôte fugi mai bine?

Nu este adevărat, că Români erau de cece ori atăta ca Ungurii; adevărul e că, un Român valora atăta, ca cece Unguri. Nu eu voiu fi acela, care se glorifică vre-o dată seltăciunile săvârșite de popor la anul 1784 și 1849; cred, că și Maghiarul, dacă e om de bună educațiune își va întorce fața cu scărba dela faptele canibale săvârșite de Maghiari. Naiv om ar fi acela, care ar judeca marea înviere, revoluția franceză dela a. 1790 după faptele săvârșite de popor în biserica din Paris, Notre dame. 24 călăi, când nu mai puteau uoide pe osteniți, erau schimbați prin alți 24 cari li tocău în cap, pe cei refugiați la altar, până i-au stins pe toți. Apoi mai încetați odată și cu Horia, rogu-vé!

Eu, care cunosc binișor literatura maghiară, am cetit și corespondențele ce le purtaseră în tinerețele lor laureații poeți maghiari, Petöfi și Arany

János. Din aceste vâđi cum ei se însufleșiseră pentru Dozsa Lászlo, care în fruntea țeranilor maghiari, 270 de ani înaintea lui Horia, s'a resculat pentru de a scutura jugul sclăviei. Dozsa Lászlo fu învins, apoi la anul 1514 fu încoronat, în piața Clusului, cu o coronă de fer, pe un tron de fer, anume versat și încălțat roșu. El a fost fript de viu pe acel tron; ér țeranii fuseră siliți să-i mănăce carnea friptă de pe trup.

Cu toate aceste, numiți poeți tineri, nu-și putură afla între „puternicii lumii“ un ideal de al gloriei, ci se învoiră, ca să-i eternizeze numele lui Dozsa. Ajunși la etatea matură, se lepădară de idealul tinerețelor lor. Cel puțin eu, care cunosc toate scrierile acestor poeți, n'am dat de urma unei asemenea scrieri, deși Petöfi, rămase până la morțe, un neîmpăcat inamic al aristocrației.

(Va urma.)

Reichsrespondenz", fîia ce trece ca inspirată din partea Rusiei, că Țarina se va reintorci la 16 Maiu, din Caucaș, la Petersburg, și că părechia imperială va pleca apoi în 21 Maiu la Berlin, a făcut impresia la bursă, dăr a lăsat cercurile politice reci.

Și „Kreuzzeitung“ afirmă intenția Țarului de-a face o vizită împăratului Wilhelm II, dăr vorbește despre ea cu multă pessimism într'un articol intitulat „Nici o iluzie“. După această fîia, chiar nici o apropiere economică de Rusia nu s'ar pute încipui, decât atunci, decât își va părăsi sistemul prohibitiv. Ce privește o apropiere politică, cu atât mai puțin se poate crede, pe timpul cătu forța armată rusăcă stă gata în totu momentul să sară peste granița germană. Visita Țarului este apropiată, ce-i drept, continuă „Kreuzzeitung“ și ea va trebui să se întempe deja înainte de cea dela Copenhaga. Acastă vizită însă nu însemneză decât o întârziată împlinire a unei datorii de bună cuviință, care ar fi trebuit să se întempe încă de multă... Țarul va fi primit după cuviință în Berlin, dăr nu credem să întempine aici multe figurî prietinoșe...

„Berlin — Viena — Roma.“

În zilele aceste a apărut în Lipsa o broșură intitulată „Berlin-Viena-Roma“, ală cărei autoră anonimă de sigură e bine orientată în situațiunea politică, căci broșura cuprinde împărțșiri interesante asupra pozițiunii Italiei în alianța triplă.

În această broșură se vorbește despre o scrisore a unui amic al lui Rudini, aume deputatul Maggiorino Ferraris, publicată în diarul din Milan „Corriere della sera“ în care se tracteză despre pozițiunea Italiei în tripla alianță. Niciuna dintre puterile aliate, se dice în acea scrisore, în casă când ar lua ofensiva, nu trebuie să conteze la ajutorul aliaților, dăr decât vre-una din cele trei puteri va fi atacată, atunci celelalte puteri aliate trebuie să i dea ajutoră. Mai departe Germania și Austro-Ungaria ar fi garantată posesiunile de până acum ale regatului Italiei. Apoi s'au făcut următoarele înțelegeri între Italia și Anglia:

Dacă Italia va fi atacată, atunci Anglia din spre mare îi va veni în ajutoră. Ori că schimbare a statului quo. care e în contradicere cu interesele ambelor puteri, va trage după sine o acțiune comună a Angliei și a Italiei. Anglia și în casul acela e obligată să vină în ajutorul Italiei, când acesta prin raportul ei cu alianța triplă, va fi atrasă în răboiu. Alte înțelegeri între Anglia și Italia nu există, dice Ferraris.

Partea primă a scrisorei lui Ferraris este foarte însemnată, căci decât fiă-care atacă îndreptat în contra uneia dintre puterile aliate, atrage după sine intervenirea militară a celorlalte două puteri, atunci împrejurarea această arată lărgirea raporturilor de mai înainte.

Cuprinsul tratatului austro-german din 1878/79 este în resumată următorul: Germania și Austria voră avă să se ajute reciproc cu totă puterea loră armată, când una dintre ele va fi atacată de Rusia. Dacă însă un altă stat va ataca pe vre-una din ele, atunci cealaltă e obligată să păstreze cea mai binevoitoare neutralitate. — Dacă Rusia se va alătura pe partea celui ce atacă atunci există *casus foederis* tocmai așa, ca și în casul unui atac din partea Rusiei.

Modificarea legii presei în Austria.

În sara zilei de 6 Maiu st. n. comisiunea de reformă a legii presei a ținut în Viena o ședință în care raportorul, deputatul Dr. Jaques, a prezentat următoarea schiță pentru modificarea legii:

1. Îndatorirea d'ă depune o cautiune pentru scoterea revistelor periodice, și ridică;

2. Presa periodică nu va mai fi supusă la o deosebită dare prin timbrele de jurnale;

3. Colportagiul de diare se va permite numai conformă unei condițiuni statorite prin lege;

4. Eventuala confiscare a foiloră pentru conținutul loră pôte avă locă numai atunci când aceste se voră face vinovate de una din următoarele fapte demne de pedepsă:

a) Crima de turburare a ordinii publice; în ce privește personalitățile, numai atunci, când se facă agitații de dispreț sêu de ură față de persôna împăratului. Mai departe la următoarele delictete:

b) Informațiunî de operațiunî militare, cari potă periclită interesele statului sêu cari au fostă specială interdișe;

c) Agitațiunî dușmănoșe față de naționalități, de comunitățile religioșe și altele asemenea;

d) Provocări, îndemnări, încercări de seducere la fapte imorale, sêu interdișe prin lege;

e) Vătămarea moralității sêu a pudorii.

ACADEMIA ROMANĂ.

Concursuri pentru premii 1892.

A. Premii pentru cărți publicate

3. Premiul Statului Lazăr, de 5.000 lei se va decerne, în sesiunea generală din anulă 1894, unei cărți scrise în limba română, cu conținutul științific, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1892 până la 31 Decemvre 1893, sêu celei mai importante invențiunî științifice făcute dela 1 Ianuarie 1892 până la 31 Decemvre 1893.

4. Premiul Hagi-Vasile, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anulă 1894, unei cărți scrise în limba română și publicată în timpulă dela 1 Ianuarie 1888 până la 31 Decemvre 1893, ală cărei cuprinsă va fi:

Istoria comericiului la Români, sêu starea actuală a comericiului în România, sêu studii asupra legislațiunii comerciale în Statulă român, sêu ori-ce alte subiecte privitoare la comericiul român.

Terminulă presentării cărților (în 6 exemplare) pentru concursă va fi până la 31 Decemvre 1893.

5. Premiul Asociațiunii Craiovene pentru dezvoltarea învățămîntului public, în sumă de lei 1.500, se va decerne, în sesiunea generală din 1895, celei mai bune cărți didactice în limba română dintre cele tipărite dela 1 Ianuarie 1892 până la 31 Decemvre 1894.

Terminulă depunerii la cancelaria Academiei, în 6 exemplare, a cărților propuse pentru concursă este până la 31 Decemvre 1894.

B. Premii pentru lucrări prezentate în manuscrisulă cu subiecte date.

6. Premiul Statului Lazăr, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anulă 1893 celei mai bune lucrări în limba română asupra următorului subiect:

„Studiulă vinuriloră din România din punctulă de vedere economic și ală comisiunîi loră chimice“.

Manuscrisulă va trebui să cuprindă materie pentru circa 300 pagine de tipar în 8° garmondă.

Terminulă presentării manuscriseloră la concursă va fi până la 31 Decemvre 1892.

7. Premiulă G. Șan-Marină, în sumă de 1.500 lei, se va decerne, în sesiunea generală din anulă 1893, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

„Considerațiunî asupra comericiului României cu țările străine atătă la Orientă câtă și la Occidentă, începândă cu secolulă ală XVI-lea până la anulă 1860“.

Terminulă presentării manuscriseloră

la concursă va fi până la 31 Decemvre 1892.

8. Premiulă Neuschotz, de 1.500 lei, se va decerne, în sesiunea generală din 1893, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

„Compendiu istoric asupra dezvoltării industriale la Români până în 1875“.

Terminulă estremă ală presentării manuscriseloră la concursă va fi 31 Decemvre 1892.

9. Premiulă Statului Eliade-Rădulescu, de 5.000 lei, se va decerne, în sesiunea generală din anulă 1894, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

„Studiulă asupra basmeloră române în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu ale popororă învecinate și ale tuturoră popororă romanice“.

Terminulă presentării manuscriseloră la concursă va fi până la 31 Decemvre 1893.

(Va urma.)

Mulțămită publică.

Biserica-albă, 1 Maiu 1892.

Pentru s. biserică română din orașulă Biserica-albă au mai încursă următoarele contribuiri generoșe, și anume au contribuită:

Ilustrățiile loră: Nicolae Popea episcopă 50 fl., Trașia, generală c. r. în Graz 10 fl., M. On. Institută „Albina“ (Brașov) 10 fl., Prea cuvioșă Sa Filaretă Musta protosinghelă 5 fl., M. On. d-ni: Traiană Barzu, asesoră consist. 2 fl.; I. Ionășiu 2 fl., Dr. Tr. Badescu, secretară consist. 2 fl., I. Popoviciu controloră dieces. 2 fl., Patriciu Dragalina, profesoră prep. 1 fl., Iuliu Olariu 1 fl., I. Pinciu 1 fl., Ștef. Velovană directoră 1 fl., Enea Hodoș, profesoră 1 fl., I. Lintiu, procuristă 2 fl., Ant. Sequens, profesoră de musică 1 fl..

Din Aradă: Dr. G. Vuia medică 5 fl., Din Lugosă: Spt. Dr. Dr. Maioră, medică 2 fl., Dr. G. Dobrină, avocată 3 fl., Titu Hategă, avocată 5 fl., Coriolană Brediceană, avocată 5 fl., Nicolae Iovanescu, croitoră 5 fl., Iuliu Iacobescu, economă 2 fl., Din Turda: M. On. Institută de credită și economii „Arișana“ 10 fl.

Din comuna Vranău: Iosifă Tomășielă, preotă și asesoră consist. 10 fl., Pavelă Roșiu, preotă 10 fl., Simeonă Miter, proprietară 5 fl., Paun Atnagea, comerciantă 2 fl., I. Avramă, economă 1 fl., I. Vranianță, comisară 2 fl., I. Fișia, economă 50 cr., Toma Munteanu, jude com. 1 fl., Păună Crișiu, jurată 50 cr., Ios. Munteanu, preotă 50 cr., Davidă Petrică, economă 50 cr., Pavelă Roșea, comerciantă 1 fl., Nicolae Surlaș, economă 60 cr., Treica Miter, economă 14 cr., G. Miter, economă 10 cr. Suma totală 162 fl., 84 cr.

Pentru aceste oferte generoșe li-se exprimă Ilustriloră și m. on. d-ni donatoră cea mai profundă mulțămită.

Pentru comitetulă parochială:

Ioană. M. Roșiu, Dr. Aureliu Novac, adv. ca președinte. adv. ca notară.

DIVERSE.

Cremațiunea cadavreloră. În Danimara s'ă adusă o lege, prin care se permite arderea cadavreloră și se regulăză totodată și procederea, ce este a se observa la astfelu de înmormântări. Prin legea această se concede arderea ori-cărui cadavru omenesc, numai decât prin atestată medicală se dovedeșce în modă necontestabilă, că respectivulă a murit de môrte naturală. Ceremoniile rituale suntă a se săvîrși înainte de ce cadavrulă ar fi fostă dusă la cuptorulă de cremațiune. Se'nțelege de sine apoi, că cremațiunea este posibilă numai în acele orașe, unde se află instalată ună numără suficientă de cuptore.

Emigrațiunea Arabiloră în America. Abia vre-o ăcece ană suntă, de când au început să emigreze și dintre Arabi în America și astăci numărulă emigrațiloră arabi din Statele unite atinge cifra de 75.000, dintre cari 8.000 locuesc în New York. Apoi în America sudică de asemenea se află 80.000 de Arabi. Emigrațiunile continuă mereu; chiar și zilele

acestea a sosită la New York o cătă de 53 Arabi, cari toți suntă din Libanon. Acum Arabii au în New-York chiar și ună diartă, care apare în limba arabă sub titlulă „Kaw-Kab Amrica (Stăua Americă). Fîia această este redigiată de frații Arbeely, dintre cari unulă a fostă consulă americană în Ierusalimă. Primulă numără a apărută numai acum de curenț și încă în 30.000 esemplare. E întrebare însă, decât Arabii în noua loră patriă suntă în adevără atătă de amatoră pentru lectura diareloră, precum suntă înșși Americanii, ori pôte că le mai trebuie celă puțină cățiva ană până se va desvolta și la ei gustulă de cetită așa, ca să pôtă ține rostă cu Americanii.

Întela călătoriloră. Între tôte mijlocele de transportă, pe cari le avemă astăci, celă mai repede este, fără îndoelă, trenulă expresă, mai cu sêmă celă dintre Londra și Edinburg, care străbate în 49 jum. secunde o milă englesă, adică 1069 metri. După elă vine corabia patinătoare (sania cu pânze); în ultimele esperiențe o sanie cu pânză în care erau doi ômenî, a străbătută pe laculă superioră, în America, o milă englesă într'ună minută și 10 secunde. Cală în fuga mare trece într'ună minută și 50 secunde. Patinatorulă împinsă de ună vântă puternică, face mila în două minute și 12 secunde. În fine vin velocipedulă cu 2 rôte. Cu acestă velocipedă se trece mila în 3 minute și trei sferturi. Velocipedele cu câte o rôtă, care au eșită acum în Anglia și în America, străbată o milă 50 de secunde, adică totă așa de iute ca trenulă expresă. Cu luntrea se pôte străbate mila în abia 6 minute; înotătorulă îi trebuie o jumătate de cêsă pentru o milă.

Presă în Turcia. Pentru presă, în Turcia, s'ă dată următoarea ordonanță, care probeză încă odată ce va să dice să fi Turcă: Art. 1. Să se de preferință nouățiloră privitoare la sănătatea prețioșă a suveranului și a familiei imperiale, a stării recolteloră când ele suntă bune, a progresului comericiului și industriei în Turcia. Art. 2. Să nu se publice nici ună foiletonă, care n'ă fostă aprobată, din punctulă de vedere ală moralității, de cătră eselența sa ministrulă instrucțiunii publice și păzitoră ală buneloră moravuri. Art. 3. Să nu se publice articule literare sêu științifice prea lungi, ca să nu pôtă încăpă într'ună singură numără. Să se ferescă de aceste cuvinte: *Va urma sêu urmarea pe mâne*, cari provocă o supărătoare tensiune de spirită. Art. 4. Să se evite cu îngrijire albiturile și liniile de puncte într'ună articolă, pentru că aceste proceduri autorisěză suposițiunî supărătoare și turbură liniscea spiriteloră, cum s'ă vedută în deosebite împrejurări, permițendă interpretațiunî împotriva Majestății sale imperiale. Art. 5. Să se evite cu cea mai mare grijă tôte personalitățile, și decât se spune că cutare guvernatoră sêu sub-governatoră a fostă prinsă cu beția, înșelăciunea, omorulă sêu cu altă faptă mișelăcă, să se ia fapta dreptă neprobată și să nu o spună nici decum. Art. 6. Se opreșce cu desăvîrșire de a se reproduce petițiunî ale particulariloră și comunitățiloră din provinciă, prin cari se plângă de abuzurile autoritățiloră și le semnalěză suveranului. Art. 7. Vă este interdișă de a semnală încercările de asasinată în contra suveraniloră străini sub ori-ce formă s'ar fi produsă, sêu manifestațiunile sediôșe, ce au putută avea locă în țările străine; căci nu e bine ca aceste lucruri să fiă cunoscută de legalulă și liniștitulă nostru poporă. Art. 8. Vă este oprită de a menționa acestă nouă regulamentă în colônele diarului vostru, pentru că ar pută provoca critici sêu observări, puse la loculă loră, din partea unoră spirite rău plăsmuite. Din acestea se vede că nu e bine să fi diaristă nici tipografă la Constantinopole.

Proprietară: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactorul responsabilă: Gregoriu Maioră.

Cursulu ptelei Braşov

Table with exchange rates for various currencies like Banconote româneşti, Argintă românească, Napoleon-d'ori, Lire turcesci.

Table with interest rates for Imperial, Seris. fonc., Galbini, Bănele ruseşti, Mărci germane, Discountul.

Cursul la bursa din Viena

Table with stock market prices for gold, paper, and various bonds.

Table with exchange rates for various currencies like Unguresc, Imprumutul, Losurile, etc.

SĂTMĂREANA

Institutul de credit şi de economii, societate pe acţii în SEINĂ.

Anunţiu

Firma fiind semnată şi statutele vidimate în 11 Aprilie sub Nr. 3674/1891 ker. de tribunalul reg.: Direcţiunea „Sătmărenei”...

- 1. Primesce depuneri spre fructificare.
2. Escomptează cambii;
3. Acordă împrumuturi ipotecari;
4. Acordă împrumuturi pe obligaţiuni cu caventa;
5. Dă împrumuturi pe efecte publice; şi
6. Ingrijesce de afaceri de comisiune.

Capitalul social este 100.000 din care a intrat 37.000 fl. Domnii acţionari sunt recercaţi a plăti rata a IV-a de 10% cu termenul de 1-a Iunie 1892.

Direcţiunea.

Mostre atrăgătoare pentru muşterii privaţi gratis şi franco. Caiete cu mostre pentru croitorii nefrancate.

Stofe pentru îmbrăcăminte.

Peruvian şi Dosking pentru onoratul cleru, stofe prescrise pentru uniforme funcţionarilor c. r. asemenea pentru veterani, pompieri, gimnastici, livree-uri, postavuri pentru biliarde şi mese de jocu, loden obicnuit şi impermeabilu pentru rocuri de vânătoare, stofe de spălatu, pleduri de voiajuri dela fl. 4-14 etc.

Joh. Stikarofsky în Brünn. Depositul permanent de postavuri peste 1/2 milioane florini. Cea mai mare expediţiune de comande de pe continentu.

Spre atenţiune! P. T. Publicu este avertisat asupra firmelor, cari recomandă „resturi” „cupone” în mărime de 3-10 metri şi așa numitele „comasuri” (o anumită cantitate) pentru costume de salonu. Deja în indicarea acestei lungimi egale zace pe faţă şarlatania, deoarece astfelu de rămăşiţe etc. sunt tăiate din bucaţi nemoderne, stricate şi ce nu se pot vinde. Astfelu de sdrenje, pe cari numitele firme le cumpără din mâna a doua seu a treia, nu sunt vrednice nici măcaru a treia parte din preţulu de cumpărare. Trimiterea numai prin rambursă. Corespondenţu în limba germană, maghiară, boemă, polonă, italiană şi francesă 807,24-15.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Mai 1892.

Large table with train schedules for various routes including Budapest-Predeal, Predeal-Budapest, B.-Pesta-Aradu-Teius, Teius-Aradu-B.-Pesta, Copşa-mică-Sibiu, etc.

Nota: Numerii incadraţi cu linii gróse însemnează órele de nópte.